

บทที่ 2

บทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชน

Asst.Prof.Dr.Yaowapa Buawech

บทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชน

Nakhon Pathom Rajabhat University

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
Nakhon Pathom Rajabhat University

- ในสภาพสังคมยุคปัจจุบันที่อาจเรียกได้ว่าเป็น สังคมยุคสื่อสาร ซึ่งความเจริญก้าวหน้าหรือความอยู่รอดของสังคมขึ้นอยู่กับคนในสังคมได้รับข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องทันเวลา และปรับตัวได้อย่างเหมาะสม สื่อมวลชนต่างๆ จึงมีบทบาทสำคัญในการเสนอข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม ตลอดจน ชี้นำความคิดของคนในสังคมด้วย

บทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชน

Nakhon Pathom Rajabhat University

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
Nakhon Pathom Rajabhat University

- สื่อมวลชนแต่ละชนิดมีลักษณะ และคุณสมบัติที่แตกต่างกัน จึงมีความพร้อมหรือความสามารถที่จะแสดงบทบาทหน้าที่ ในขอบเขตที่แตกต่างกันด้วย นักการศึกษา และนักสื่อสารมวลชน ได้กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนโดยรวมๆ ที่สำคัญสรุปได้ดังนี้ คือ

บทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชน

Nakhon Pathom Rajabhat University

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
Nakhon Pathom Rajabhat University

1. การเสนอข่าว หมายถึงการรายงานเหตุการณ์ ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น เผยแพร่ให้ประชาชนทั่วไปได้ทราบ โดยเริ่มจากการแสวงหาเหตุการณ์ ข้อเท็จจริงที่เชื่อว่าประชาชนจะให้ความสนใจหรือเรียกว่า การหาข่าว แล้วนำมารวบรวม คัดเลือก และนำออกเผยแพร่สู่ประชาชน เช่น ข่าวความเคลื่อนไหวทางการเมือง ข่าวกีฬา ข่าวอุบัติเหตุ ข่าวอาชญากรรม

บทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชน

Nakhon Pathom Rajabhat University

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
Nakhon Pathom Rajabhat University

การเสนอข่าวของสื่อมวลชน เป็นการรายงานเหตุการณ์ ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น โดยไม่แทรกความคิดเห็นใดๆ ลงไป ซึ่งคุณค่าการเสนอข่าวนั้นขึ้นอยู่กับความรวดเร็ว ถูกต้อง และมีรายละเอียดเพียงพอ สื่อมวลชนที่มีบทบาทมากในการเสนอข่าว ได้แก่ หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์

บทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชน

Nakhon Pathom Rajabhat University

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
Nakhon Pathom Rajabhat University

2. การเสนอความคิดเห็น ในสังคมประชาธิปไตย ประชาชน
มีสิทธิที่จะแสดงความคิดเห็นในเรื่องราวต่างๆ ที่มีผลกระทบต่อ
บุคคลและสังคม แต่ในทางปฏิบัติประชาชนมีจำนวนมาก จึงไม่ค่อยมี
โอกาสได้แสดงความคิดเห็นโดยตรง

บทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชน

Nakhon Pathom Rajabhat University

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
Nakhon Pathom Rajabhat University

สื่อมวลชนซึ่งมีฐานะเป็นองค์กรเผยแพร่ข่าวสารอยู่แล้ว จึงได้เข้ามา
มีบทบาทในการแสดงความคิดเห็นแทนประชาชนในเรื่องราวหรือ
เหตุการณ์ต่างๆ เพื่อเสนอต่อสาธารณชนและรัฐบาล ในรูปของ
บทความ สารคดี บทวิเคราะห์วิจารณ์ บทบรรณาธิการ โดยมี
จุดมุ่งหมายในเชิงสร้างสรรค์ โน้มน้าวจิตใจ ชี้นำไปสู่การแก้ปัญหา
อย่างเหมาะสม

บทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชน

Nakhon Pathom Rajabhat University

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
Nakhon Pathom Rajabhat University

ความคิดเห็นของสื่อมวลชน ส่วนใหญ่มักเป็นเรื่องราวสังคม
การเมือง สิทธิ เสรีภาพของประชาชน หรือ สิทธิเสรีภาพสื่อมวลชน
เอง ซึ่งมักก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างองค์กรสื่อมวลชนกับรัฐบาล
กลุ่มอำนาจ หรือกลุ่มผลประโยชน์อยู่เสมอ

บทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชน

Nakhon Pathom Rajabhat University

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
Nakhon Pathom Rajabhat University

- ทั้งนี้ เนื่องจากการสื่อสารมวลชนนั้น มีการตอบสนองกลับ จากผู้รับข่าวสารเพียงเล็กน้อย ความคิดเห็นของสื่อมวลชนในบางครั้งจึงมิใช่เป็นตัวแทนความคิดเห็นของประชาชนอย่างแท้จริง

บทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชน

Nakhon Pathom Rajabhat University

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
Nakhon Pathom Rajabhat University

สื่อมวลชนจึงต้องสำรวจประชามติ เป็นระยะๆ เพื่อให้สามารถเสนอ
ความคิดได้สอดคล้องกับความคิด หรือความต้องการของประชาชน
ส่วนใหญ่ สื่อมวลชนที่มีบทบาทสำคัญในการแสดงความคิดเห็น
ได้แก่ หนังสือพิมพ์ วิทยุ และโทรทัศน์

บทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชน

Nakhon Pathom Rajabhat University

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
Nakhon Pathom Rajabhat University

3. ให้ความบันเทิง ได้แก่ การนำเสนอเรื่องราวที่มีจุดมุ่งหมาย ให้ผู้รับเกิดความเพลิดเพลิน สนุกสนาน ผ่อนคลายความเครียดในชีวิตประจำวัน สื่อมวลชนแต่ละชนิดต่างก็มีจุดประสงค์ ที่จะให้ผู้รับได้รับทั้ง ข่าวสาร และความบันเทิง มากน้อยแตกต่างกันออกไปตามชนิดของสื่อมวลชน เช่น หนังสือพิมพ์ วารสาร นิตยสาร มีเนื้อหาทั้งในเชิงวิชาการและบันเทิง วิทยุ โทรทัศน์ ส่วนใหญ่เป็นรายการประเภทบันเทิง เช่น ละคร เกมโชว์ ภาพยนตร์ เพลง เป็นต้น

บทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชน

Nakhon Pathom Rajabhat University

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
Nakhon Pathom Rajabhat University

การพิจารณาว่าเนื้อหา หรือรายการสื่อมวลชนใด ให้คุณค่า ทางด้านบันเทิง หรือไม่เพียงใดนั้น จะต้องพิจารณาทั้งในด้าน จุดมุ่งหมายของผู้นำเสนอ และเจตคติของผู้รับด้วย สื่อมวลชนที่มี บทบาทมากในการให้ความบันเทิง ได้แก่ โทรทัศน์ วิทยุ ภาพยนตร์ วารสาร นิตยสาร

บทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชน

Nakhon Pathom Rajabhat University

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
Nakhon Pathom Rajabhat University

4. ให้การศึกษา เป็นการให้ข้อมูล ข่าวสาร แก่ประชาชนทั้ง
ความรู้ในด้านวิชาการเฉพาะสาขา และความรู้ทั่วไป โดยมี
จุดมุ่งหมายให้ผู้คนเกิดการเปลี่ยนแปลงพัฒนาคุณภาพชีวิต ไป
ในทางที่ดีขึ้น เช่น หนังสือพิมพ์นำเสนอบทความที่ให้ความรู้ทาง
วิทยาศาสตร์ การเกษตร อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและศิลปวัฒนธรรม

บทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชน

Nakhon Pathom Rajabhat University

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
Nakhon Pathom Rajabhat University

โทรทัศน์ นำเสนอรายการ สารคดี การอภิปราย หรือการสนทนา
ปัญหา ตลอดจนรายการเพื่อการศึกษา ในวิชาการเฉพาะสาขา
โดยตรง เช่น รายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาของมหาวิทยาลัย
รามคำแหง และมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช รายการโทรทัศน์
การศึกษาผ่านดาวเทียมของกรมการศึกษานอกโรงเรียน

5. การประชาสัมพันธ์ และโฆษณา

การประชาสัมพันธ์ (Public Relation) เป็นกระบวนการสร้างความสัมพันธ์กับประชาชนขององค์กรต่างๆ รวมทั้งองค์กรสื่อมวลชนเอง เพื่อให้ประชาชนมีเจตคติที่ดีต่อองค์กร ส่งเสริมให้องค์กร สามารถดำเนินกิจการได้ตามเป้าหมาย

บทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชน

Nakhon Pathom Rajabhat University

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
Nakhon Pathom Rajabhat University

การโฆษณา เป็นการนำเสนอข่าวสารข้อมูล รายละเอียดเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ เช่น ผลงาน สินค้าหรือการบริการต่างๆ โดยมีจุดประสงค์เพื่อชักชวน โน้มน้าวจิตใจให้คนรู้สึกตาม ปฏิบัติตาม หรือซื้อสินค้าและบริการต่างๆ คำว่า ” โฆษณา ” ในภาษาไทย ปัจจุบันถูกใช้ในความหมายที่แตกต่างกัน หลายความหมาย คือ

บทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชน

Nakhon Pathom Rajabhat University

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
Nakhon Pathom Rajabhat University

4.1 การโฆษณาสินค้า (Advertising) เป็นการโฆษณาที่พบเห็น และรู้จักกันอยู่ทั่วไป โดยมีจุดประสงค์ให้สามารถขายสินค้าได้มากที่สุด

บทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชน

Nakhon Pathom Rajabhat University

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
Nakhon Pathom Rajabhat University

4.2 การโฆษณาเผยแพร่ (Publicity) เช่น การโฆษณา
เผยแพร่ผลงานของรัฐบาล แจ้งความก้าวหน้าของงานที่กำลังทำอยู่
รวมถึงการเผยแพร่ความรู้ เช่น การวางแผนครอบครัว การ
ป้องกันยาเสพติด ประโยชน์ของการออกกำลังกาย

4.3 การโฆษณาชวนเชื่อ (Propaganda) ได้แก่ การเสนอข่าวสารในเชิง ชักชวน ปลุกกระตม ชี้นำความคิด เช่น การโฆษณาชักชวนของลัทธิการเมือง ศาสนา การโฆษณาสินค้า ซึ่งจำเป็นต้องอาศัย สื่อมวลชน และองค์กรสื่อมวลชนต่างก็มีรายได้หลักจากโฆษณาสินค้า จึงเป็นการเอื้อประโยชน์กัน ระหว่างสื่อมวลชน และเจ้าของสินค้าหรือกิจการต่างๆ ทำให้สื่อมวลชนกับการโฆษณาสินค้าเป็นสิ่งที่แยกกันไม่ออก

บทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชน

Nakhon Pathom Rajabhat University

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
Nakhon Pathom Rajabhat University

และมีแนวโน้มที่จะใช้สื่อมวลชนเพื่อการโฆษณา เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ
โดยเฉพาะการโฆษณาผ่าน social media ในรูปแบบต่าง ๆ ของทั้ง
องค์กรภาครัฐและภาคเอกชน

บทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชน

Nakhon Pathom Rajabhat University

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
Nakhon Pathom Rajabhat University

แม้ว่าการโฆษณาจะเป็นสิ่งที่มีประโยชน์ต่อประชาชน
ผู้บริโภค ทำให้ทราบรายละเอียด เกี่ยวกับสินค้าและการบริการต่างๆ
ช่วยให้เลือกซื้อสินค้าได้ไม่ผิดพลาด แต่การโฆษณาที่มีมากเกินไป
อาจทำให้เกิดผลเสียอย่างน้อย 2 ประการ คือ

บทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชน

Nakhon Pathom Rajabhat University

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
Nakhon Pathom Rajabhat University

1. การรับรู้ข่าวสาร บกพร่องขาดตอน โดยเฉพาะในสื่อทางวิทยุ โทรทัศน์
2. ทำให้ประชาชนมีพฤติกรรมการบริโภคที่ไม่เหมาะสม เนื่องจากการโฆษณาทางสื่อมวลชนมีอิทธิพลอย่างสูงในการจูงใจ ให้เกิดความต้องการบริโภคสินค้ามากขึ้น การโฆษณาจึงอาจเป็นการส่งเสริมให้คนใช้จ่ายเกินความจำเป็น หรือไม่เหมาะสมกับฐานะ

เว็บไซต์เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชน

Nakhon Pathom Rajabhat University

- ผู้สนใจสามารถศึกษาบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนเพิ่มเติมได้ตามเว็บไซต์ต่อไปนี้
- www.presscouncil.or.th
- <http://thaipublica.org>
- <http://www.citizenthaipbs.net> เป็นต้น

คุณสมบัติของสื่อมวลชน

Nakhon Pathom Rajabhat University

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
Nakhon Pathom Rajabhat University

- สื่อมวลชนแต่ละประเภท มีข้อดี ข้อเสีย ที่แตกต่างกัน และเป็นปัจจัยกำหนดลักษณะ รูปแบบของข่าวสารที่จะส่งไปด้วยคุณสมบัติที่แตกต่างกันดังกล่าว ทำให้สื่อมวลชนแต่ละประเภทมีลักษณะเฉพาะตัว มีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้เสนอความรู้ข่าวสาร แตกต่างกันไป

คุณสมบัติของสื่อมวลชน

Nakhon Pathom Rajabhat University

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
Nakhon Pathom Rajabhat University

ทั้งนี้ เป็นไปตามลักษณะของข่าวสาร ผู้รับ และองค์ประกอบอื่นๆ เช่นเวลา ระยะทาง สภาพแวดล้อม งบประมาณ เป็นต้น สื่อมวลชนแต่ละอย่าง มีข้อดี และข้อจำกัดที่ไม่เหมือนกัน เราจึงไม่อาจระบุว่ สื่อมวลชนชนิดหนึ่งดีกว่าสื่อมวลชนอีกชนิดหนึ่ง จนกว่าจะได้มีการพิจารณาองค์ประกอบ และคุณสมบัติด้านต่างๆ ของสื่อมวลชนดังต่อไปนี้

ลักษณะของสื่อมวลชน

Nakhon Pathom Rajabhat University

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
Nakhon Pathom Rajabhat University

- ลักษณะของสื่อมวลชนซึ่งใช้เป็นสื่อสารมวลชนนั้น มีลักษณะดังต่อไปนี้คือ (Roger & Shoemaker, 1971, p. 252)
 1. สามารถเข้าถึงผู้รับสารจำนวนมาก
 2. ความรวดเร็วในการสื่อสารกับคนจำนวนมาก
 3. บรรจุเนื้อหาหลากหลาย

ลักษณะของสื่อมวลชน

Nakhon Pathom Rajabhat University

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
Nakhon Pathom Rajabhat University

4. นำสารไปสู่ประสาทสัมผัสของผู้รับสารได้จำกัด
5. ได้รับการสื่อสารกลับที่จำกัด
6. เป็นการสื่อสารทางเดียว
7. ความถูกต้องของสารมีมาก
8. ไม่สามารถเลือกผู้รับสารได้

คุณลักษณะของสื่อมวลชน

Nakhon Pathom Rajabhat University

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
Nakhon Pathom Rajabhat University

9. ประสิทธิภาพของการสื่อสารมีอยู่จำกัด
10. การไม่สามารถกำจัดการเลือกของผู้รับสาร
11. การให้ข่าวสารความรู้สามารถเปลี่ยนแปลงทัศนคติหรือพฤติกรรมของผู้รับสาร

- 1.จงอธิบายบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนในการเสนอข่าว
- 2.จงอธิบายบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนในการเสนอความคิดเห็น
- 3.จงอธิบายบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนในการให้ความบันเทิง
- 4.จงอธิบายบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนในการให้การศึกษา

5. จงอธิบายบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนในการประชาสัมพันธ์และโฆษณา

6. จงระบุคุณสมบัติของสื่อมวลชนประเภทต่อไปนี้ 1) วิทยุกระจายเสียง และวิทยุโทรทัศน์ 2) หนังสือพิมพ์ 3) สื่อออนไลน์

7. จงอธิบายลักษณะของสื่อมวลชน